

اختلالات طیف اُتسم

نویسندگان:

دکتر سیدعلی صمدی

پروفسور روی مک کانکی

نشر دوران

سرشناسه	: صمدی، سیدعلی، ۱۳۴۳-
عنوان و نام پدیدآور	: اختلالات طیف اتیسم / نویسندگان سیدعلی صمدی، روی مک کانکی.
مشخصات نشر	: تهران: دوران، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	: ۴۱۸ ص.
شابک	: 978-600-6208-09-1
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیا.
موضوع	: اتیسم
موضوع	: اتیسم - بیماران - پرستاری و مراقبت.
موضوع	: اتیسم - بیماران - توانبخشی.
موضوع	: اتیسم - بیماران - زیان.
شناسه افزوده	: مک کانکی، روی، ۱۹۴۴ م -
شناسه افزوده	: McConkey, Roy
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۰ ص ۸ ۲ الف / RC ۵۵۳
رده‌بندی دیویی	: ۶۱۶/۸۵۸۸۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۴۱۵۱۱۲

نشر دیوار

www.didavarbook.com
info@didavarbook.com

اختلالات طیف اتیسم

نویسندگان:

دکتر سیدعلی محمدی
پروفسور روی شک کاتگی

چاپ اول، پاییز ۱۳۹۰

تیراژ: ۱۶۵۰ نسخه

حروفچینی و صفحه‌آرایی:
حروفچینی هما (امید سید کاظمی)

چاپ نیل

حق هر گونه چاپ و انتشار محفوظ است

مرکز بخش:

کتاب دیدآور

(۱) خیابان انقلاب، خیابان فخر رازی، نرسیده به لیاقتی‌نژاد کوچه الوندی، پلاک ۲، واحد ۴

تلفن: ۶۶۹۶۱۶۴۱-۶۶۹۶۱۶۲۲ / تلفکس: ۶۶۴۱۴۴۷۸

(۲) خیابان انقلاب، خیابان فخر رازی، خیابان روانمهر، پلاک ۸۴، ساختمان دیدآور

تلفن: ۶۶۹۶۱۷۴۸

قیمت: ۱۱۰۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

□ مقدمه ۱۳-۱۶

بخش اول: اختلالات طیف اتیسم (۱۷)

- فصل ۱: تشخیص فرد مبتلا به اختلالات طیف اتیسم ۱۹
- نقطه شروع فرآیند تشخیص اختلالات طیف اتیسم ۲۰
- کلیاتی در مورد اختلالات طیف اتیسم ۲۱
- استفاده از اصطلاح اختلالات طیف اتیسم به عنوان یک طبقه تشخیصی ۲۳
- اختلالات طیف اتیسم در ویرایش‌های مختلف کتاب راهنمای تشخیصی و آماری بیماری‌های روانی ۲۸
- ویژگی‌های اختلالات طیف اتیسم در کتاب راهنمای تشخیصی و آماری بیماری‌های روانی- ویرایش چهارم (DSM-IV) ۳۰
- بخشی از اختلال‌هایی که در زیر چتر «طیف اتیسم» قرار می‌گیرند ۳۱
- مثلث نقص در گروه افراد دارای اختلالات طیف اتیسم ۳۹
- جلوگیری از اشتباهات معمول در هنگام تشخیص ۴۰
- علائم وجود اختلالات طیف اتیسم ۴۱
- نتیجه‌گیری ۴۳
- فصل ۲: اثر اختلالات طیف اتیسم بر زندگی فرد ۴۴
- تجربه والدین ۴۵
- افراد مشهور دارای اختلالات طیف اتیسم ۴۵
- فصل ۳: علائم هشداردهنده مبنی بر وجود اختلالات طیف اتیسم ۵۰
- سایر علائم اختلالات طیف اتیسم ۵۱

اختلالات طیف اتیسم در بزرگسالان.....	۵۳
فعالیت‌های که در صورت مشاهده علائم اختلالات طیف اتیسم انجام می‌شود.....	۵۷
فصل ۴: علل اختلالات طیف اتیسم - افسانه‌ها و سوء تفاهم‌های موجود در این زمینه.....	۵۸
نقش عامل ژن در اختلالات طیف اتیسم.....	۵۹
نقش محیط در اختلالات طیف اتیسم.....	۶۲
سوء تفاهم‌های رایج در مورد اختلالات طیف اتیسم.....	۶۴
خلاصه.....	۶۵
فصل ۵: افزایش مبتلایان به اختلالات طیف اتیسم.....	۶۷
مقایسه آمار ارائه شده از جانب کشورهای مختلف.....	۶۸
میزان شیوع اختلالات طیف اتیسم.....	۷۰
علل وجود تفاوت در میزان شیوع اختلالات طیف اتیسم.....	۷۱
فصل ۶: میزان شیوع اختلالات طیف اتیسم در ایران.....	۷۳
فعالیت‌های انجام شده برای افراد دارای اختلالات طیف اتیسم در ایران.....	۸۳
خلاصه و نتیجه‌گیری.....	۸۴
تغییر فرهنگ غالب بر جوامع در ارتباط با اتیسم.....	۸۷
سن کودکان.....	۸۸
نوع مدرسه.....	۸۹
تفاوت میان اصطلاح اختلالات طیف اتیسم و اختلالات گسترده رشد.....	۹۰
فصل ۷: تأثیر اختلالات طیف اتیسم بر خانواده.....	۹۳
تأثیر اختلالات طیف اتیسم بر خانواده در ایران.....	۹۵
تأثیرات کلی نگهداری از فرزند دارای اختلالات طیف اتیسم در والدین در ایران.....	۱۰۳
باورهای والدین ایرانی در مورد علل بروز اختلالات طیف اتیسم.....	۱۱۲
متخصصانی که در ایران اختلالات طیف اتیسم را تشخیص می‌دهند.....	۱۱۶
خدمات و حمایت‌های موجود برای والدین افراد دارای اختلالات طیف اتیسم.....	۱۱۹
حمایت‌های رسمی برای والدین افراد دارای فرزند اتیسم در ایران.....	۱۲۱
حمایت‌های غیر رسمی برای والدین افراد دارای فرزند اتیسم در ایران.....	۱۲۳
خلاصه و نتیجه‌گیری.....	۱۲۶
اثر مثبت حضور فرد دارای اختلالات طیف اتیسم بر اعضای خانواده.....	۱۳۱
فصل ۸: نیازمندی والدین به دریافت حمایت.....	۱۳۳
خدمات مربوط به حمایت‌های زودهنگام.....	۱۳۳
حمایت از والدین در فاصله میان تشخیص و جایگزینی در مدرسه در خارج از ایران.....	۱۳۶
مداخلات زودهنگام حمایتی ضروری و مورد نیاز والدین ایرانی.....	۱۳۸

هدف برنامه مداخلات زود هنگام.....	۱۳۹
برنامه مداخله زود هنگام امید برای والدین ایرانی دارای کودکان مبتلا به اختلالات طیف اتیسم.....	۱۴۹
آموزش متخصصان در ارتباط با اختلالات طیف اتیسم در ایران.....	۱۵۴
حمایت از والدین و افراد دارای اتیسم در بزرگسالی.....	۱۶۴

بخش دوم: فرآیند تشخیص با تأکید بر زبان و ارتباط (۱۶۷)

فصل ۹: نقایص سه گانه.....	۱۶۹
نقص در رشد اجتماعی.....	۱۷۰
زبان و ارتباط مختل.....	۱۷۱
خشکی و عدم انعطاف افکار و توانایی تخیل محدود.....	۱۷۲
فصل ۱۰: فرآیند تشخیص.....	۱۷۴
غربال.....	۱۷۷
ابزارهای ارزیابی موجود.....	۱۷۸
نحوه نمره گذاری چک لیست جات.....	۱۷۸
آزمون تعدیل شده جات.....	۱۷۹
آزمون پرسشنامه ارتباط اجتماعی (آزمون اس. سی. کیو).....	۱۸۲
آزمون غربال اتیسم در دوسالگی (ستات).....	۱۸۴
سیاهه کیفی اتیسم در کودکان (کیو- جات).....	۱۸۴
افرادی که آزمون های غربالگری را اجرا می کنند.....	۱۸۴
ابزارهای تشخیص.....	۱۸۵
آزمون های تشخیصی.....	۱۸۸
انواع ارزیابی های تشخیصی.....	۱۸۹
ابزارهای تشخیصی.....	۱۹۱
گزارش تشخیصی.....	۱۹۴
فصل ۱۱: تشخیص افتراقی.....	۱۹۸
نارسایی های همراه با اختلالات طیف اتیسم.....	۲۰۴
تشخیص اختلالات طیف اتیسم در بزرگسالان.....	۲۱۴
فصل ۱۲: نقش گسترده تر ارزیابی.....	۲۱۶
انواع ارزیابی ها.....	۲۱۶
فصل ۱۳: گفتار، زبان و ارتباط در اختلالات طیف اتیسم.....	۲۲۴
در نظر گیری ارتباط و زبان.....	۲۲۴

۲۲۵.....	اکتساب اولیه زبان در اختلالات طیف اتیسم
۲۲۶.....	تأکیدی ویژه بر زبان و اختلالات طیف اتیسم
۲۲۶.....	دشواری‌های ارتباطی
۲۲۸.....	زبان، گفتار و ارتباط در کودکان دارای اتیسم
۲۲۹.....	توصیه‌هایی برای تسهیل فرآیند ارتباط و رشد زبان در کودکان دارای اختلالات طیف اتیسم
۲۳۱.....	استفاده از نظام حمایت‌های بصری

بخش سوم: مروری بر استراتژی‌های مداخله‌ای در اختلالات طیف اتیسم (۲۳۲)

۲۳۹.....	فصل ۱۴: منظور از مداخله چیست؟
۲۳۹.....	مداخله و انواع آن
۲۴۰.....	انتخاب روش مداخله‌ای مناسب
۲۴۱.....	اثر دارونما
۲۴۲.....	تصمیم‌گیری در مورد عدم انجام مداخله
۲۴۳.....	نتیجه‌گیری
۲۴۴.....	مروری بر روش‌های مداخله‌ای در اختلالات طیف اتیسم
۲۴۵.....	طبقه‌بندی برنامه‌های مداخله‌ای
۲۴۹.....	فصل ۱۵: مداخلات روانی-آموزشی
۲۵۰.....	مداخلات جامع اولیه رفتاری
۲۵۲.....	آموزش و تربیت کودکان دارای اتیسم و ناتوانی‌های ارتباطی (تیج)
۲۷۱.....	نظام برقراری ارتباط با استفاده از تبادل تصویر (پکس)
۲۷۷.....	TM داستان‌های اجتماعی
۲۸۰.....	درمان با استفاده از فعالیت‌های زندگی®
۲۸۴.....	فصل ۱۶: مداخلات تکمیلی
۲۸۶.....	مداخله غذایی
۲۸۸.....	روش دی.آی.آر.
۲۹۰.....	برنامه سان-رایز
۲۹۲.....	درمان به روش یکپارچگی حسی
۲۹۵.....	یکپارچگی حسی، علوم عصبی و ارتباط آنها با یکدیگر
۳۱۱.....	آموزش انسجام شنیداری
۳۱۲.....	تعامل همه‌جانبه
۳۳۱.....	فصل ۱۷: رویکردهای گزینشی در اتیسم
۳۳۱.....	رویکردهای گزینشی

حل مشکلات و مسائل مربوط به رویکردهای گزینش.....	۳۳۷
درمان‌های ارائه شده توسط گروه متخصصان متحد بهداشت برای اختلالات طیف اتیسم.....	۳۳۹
گفتار درمانی.....	۳۳۹
کار درمانی.....	۳۴۱
فیزیوتراپی.....	۳۴۳
فصل ۱۸: برنامه ریزی انفرادی و سهم کردن خانواده‌ها در این برنامه‌ها.....	۳۴۶
سهم کردن والدین و اعضای خانواده.....	۳۵۰
اضطراب والدین.....	۳۵۱

بخش چهارم: فرد دارای اختلالات طیف اتیسم در جامعه (۳۵۵)

فصل ۱۹: مقدمه‌ای بر انسجام اجتماعی.....	۳۵۷
دیدگاه افراد کنار گذاشته شده از جامعه.....	۳۶۰
تجربه والدین.....	۳۶۲
پیامدهای کنار گذاشته شدن و حذف افراد از جامعه.....	۳۶۳
فصل ۲۰: تقویت مهارت‌های اجتماعی و خلق فرصت‌های اجتماعی.....	۳۶۵
وضعیت‌های اجتماعی.....	۳۶۵
آمادگی انجام فعالیت‌های اجتماعی.....	۳۶۷
آموزش جامعه.....	۳۶۹
کسب مهارت‌های اجتماعی.....	۳۷۰
مهارت‌های اجتماعی از چه اجزایی تشکیل شده‌اند؟.....	۳۷۱
تقویت مهارت‌های اجتماعی.....	۳۷۲
فصل ۲۱: آموزش فراگیر.....	۳۷۵
سال‌های نخستین.....	۳۷۶
آموزش کارکنان به منظور انجام مداخله در سال‌های نخستین زندگی فرد.....	۳۷۶
ثبت نام در مدارس.....	۳۷۷
رضایت والدین.....	۳۷۸
دیدگاه مربیان و آموزگاران.....	۳۸۰
دیدگاه همکلاسی‌ها.....	۳۸۱
مدارس متوسطه.....	۳۸۲
خلاصه و جمع‌بندی مطالب ارائه شده در زمینه آموزش افراد دارای اختلالات طیف اتیسم.....	۳۸۴
فصل ۲۲: محیط حرفه‌ای فراگیر.....	۳۸۶
اشتغال حمایتی.....	۳۹۰

- میزان کارایی اشتغال حمایتی در گروه افراد دارای اختلالات طیف اتیسم ۳۹۰
- فصل ۲۳: بازنگری مفهوم ناتوانی ۳۹۵
- آیا اختلالات طیف اتیسم نشانگر نقصی در فرد است؟ ۳۹۵
- آیا اختلالات طیف اتیسم نوعی ناتوانی اجتماعی است؟ ۳۹۶
- طبقه‌بندی بین‌المللی از نوع عملکرد ۳۹۸
- تبدیل مشارکت به واقعیت ۴۰۰
- خلاصه و نتیجه‌گیری ۴۰۱

□ منابع ۴۰۳

مقدمه (الف)

به راستی معجزه بزرگی است که تعداد بسیار زیادی از کودکان بدون کوشش و تلاشی بیش از حد معمول، به افرادی صالح و شایسته تبدیل می‌شوند. بسیاری از والدین چنین مسیر رشدی را بدون نیاز به کوششی فراتر از حد معمول برای فرزندشان به دست می‌آورند، اما برای والدینی که دارای فرزندی با ناتوانی‌های جسمی، شناختی، عاطفی و اجتماعی هستند مسیر رشد به راحتی طی نخواهد شد. با استفاده از دانش نوین تا حدی در شناسایی نیازها و طبقه‌بندی مشکلات این گروه از کودکان پیشرفت‌هایی کرده‌ایم. دستاوردها و دانش امروز ما در ارتباط با اختلالات طیف اتیسم، مثال خوبی از این پیشرفت است. این گروه از کودکان دارای مشکلات اساسی در برقراری ارتباط با دیگران هستند. دشواری‌های دیگری نیز باعث پیچیدگی بیشتر این اختلال می‌شود، زیرا در اغلب موارد اختلالات طیف اتیسم همراه با نقایص دیگری مانند ناتوانی‌های هوشی بروز می‌کنند. در سال‌های اخیر شمار افراد دارای اختلالات طیف اتیسم در جوامع غربی به میزان قابل توجهی افزایش یافته است. تشخیص زودهنگام، اولییتی است که خانواده‌ها می‌توانند با راهنمایی و توصیه‌های لازم به منظور برآوردن نیازها و غلبه بر مشکلات فرزندشان به دست آورند و از این طریق رشد فرزندشان را در مراحل اولیه کودکی به شکل فعالانه‌ای تسهیل بخشند. در سطح بین‌المللی نیز گستره‌ای از روش‌های خاص برای ارائه خدمات مختلف به افراد دارای اختلالات طیف اتیسم تدوین شده و در حال حاضر مورد استفاده قرار می‌گیرد. با اعتقاد کامل می‌توان گفت که بعضی از این روش‌ها با بعضی از افراد طیف اتیسم مفید بوده و کارایی دارد. اما همان‌گونه که هیچ شیوه‌ای نمی‌تواند به طور کامل تمامی چالش‌ها و دشواری‌های فراروی یک فرد دارای اختلال اتیسم و خانواده‌اش را توصیف کند، هیچ روشی نیز وجود ندارد که بتواند اختلالات طیف اتیسم را به طور کامل شفا دهد. برای مداخله در اختلالات طیف اتیسم، گستره‌ای از روش‌ها و مجموعه‌ای از آنها می‌تواند مفید باشد، اما این مجموعه روش باید بر پایه‌ای استوار - که همانا حمایت از رشد کودک است - بنا شود. این پایه استوار عبارت است از عشق، هدایت، آموزش والدین، خواهران و برادران و دایره بزرگتر اعضای خانواده.

در این کتاب خواهید دید که تشخیص اختلالات طیف اتیسم چه عوارضی برای کودک خواهد

داشت. در این کتاب، بر ضرورت و چگونگی ارائه خدمات و حمایت‌های مورد نیاز خانواده کودک دارای اختلالات طیف اتیسم تأکید شده است تا از این طریق بتوانند ارتباط بهتری برقرار کنند؛ به افراد اجتماعی‌تری تبدیل شوند و سطح کیفیت زندگی همه اعضای خانواده خود را ارتقاء دهند. اطلاعات ارائه شده در این کتاب را از میان جدیدترین پژوهش‌های بین‌المللی برگزیده و از تازه‌ترین کتاب‌ها و منابع استفاده کرده‌ایم. اما مهم‌تر از تمام این موارد اطلاعات دست‌اولی است که بر اساس پژوهش‌های دکتر سیدعلی صمدی از ایران به دست آوردیم و به کتاب افزودیم. شانس بزرگی بود که شخصاً به ایران آمدم و بدون واسطه با والدین و متخصصان ملاقات کردم، در این ملاقات‌ها اطلاعات ارزشمندی در ارتباط با تلاش‌هایی که برای برآوردن نیازها و ارائه خدمات به افراد دارای اختلالات طیف اتیسم انجام می‌شود کسب کردم. جای هیچ تعجبی نیست که بسیاری از نگرانی‌های والدین ایرانی موضوعات مشترکی بودند که من از والدین دیگر در اغلب کشورهای دنیا شنیده بودم، زیرا که انسانیت عنصر مشترکی است که بین تمامی ما وجود دارد. با وجود این، به دلیل اینکه فرهنگ‌های مختلف به شیوه‌های متفاوت و مخصوص خود به یک جریان واکنش نشان می‌دهند، مستند کردن این واکنش‌ها و تعیین موارد تفاوت امری مهم و حائز اهمیت است. امیدواریم آنچه در این کتاب آورده شده است برای جامعه ایران مفید باشد. زیرا کتاب حاضر کمک شایان توجهی به ادبیات موجود دنیا، در ارتباط با اختلالات طیف اتیسم می‌کند. با افزایش اطلاعات در ارتباط با اتیسم و تنوع ابزارهای تشخیصی، ایران نیز مانند سایر کشورها شاهد شناسایی بیشتر این افراد و در نتیجه افزایش افراد نیازمند به حمایت خواهد بود. بنابراین، این کتاب نوعی سرمایه‌گذاری برای هزاران کودکی خواهد بود که در آینده به این دنیا قدم خواهند گذاشت. امیدواریم آن گروه از کودکان اعضای دوست‌داشتنی‌تری در خانواده‌های خود باشند و تجارب بهتری را به عنوان شهروندانی ارزشمند در کنار گروه همسالان خود به دست آورند.

پروفسور روی مک‌کانکی

رئیس مرکز پژوهشی ناتوانی‌های هوشی و رشدی در دانشگاه آلستر

مقدمه (ب)

نخستین تجربه من در مورد ارتباط با افراد دارای نیازهای ویژه به دهه پنجاه شمسی برمی گردد، زمانی که در دوره ابتدایی یکی از همکلاسی هایم فردی دارای نیازهای ویژه بود. برادر این فرد نیز همکلاس ما بود. خانم معلم کلاس ما موافقت کرده بود که او در کلاس و همراه با ما درس بخواند. حضور وی بیشتر به عنوان مستمع آزاد بود، اما فعالیت های درسی و تکالیف کلاسی وی علی رغم سطح توانمندی اش نشانگر مسئولیت پذیری و علاقه مندی شدید وی به حضور در جامعه بود. او چندین سال بزرگتر از ما بود و با حضور یک ساله خود در میان ما لذت درک تفاوت ها و حضور فردی متفاوت با نیازهای ویژه را به ما آموخت. بعدها و در دهه شصت زمانی که در دبیرستان درس می خواندم فرزند یکی از همسایگان را که دارای نیازهای ویژه بود، دیدم. وی که پسر ۴ یا ۵ ساله بود گاهی از باز بودن درب منزلشان و یا کم توجهی لحظه ای مراقبان اش استفاده می کرد و به کوچه می آمد و وارد خانه یکی از همسایگان می شد. یک بار وارد حیاط خانه ما شد و بدون کلمه ای حرف تنها ایستاد و به من نگاه کرد و در برابر نگاه و پرسش متقابل من نگاهش را دزدید و با هدایت عمده اش - که خود نیازمند حمایت های ویژه بود و تنها کارش مراقبت و نگهداری از برادرزاده اش بود - به منزلشان برگردانده شد. در اواسط دهه شصت زمانی که دانشجوی دوره کارشناسی بودم و به دلیل موشک باران تهران مجبور شدم یک ترم را در کنار برادر کوچکترم - که دانشجوی پزشکی در مشهد بود - درس بخوانم، در آنجا برای بار سوم با این گروه از افراد از نزدیک در یک غایبگاه که برای غایب آثار هنری آنان تشکیل شده بود، برخورد کردم. امروزه که اطلاعاتم را در این ارتباط مرور می کنم، می بینم که اغلب این افراد علی رغم نوع تشخیص، سطح توانایی و یا نیازمندی هایی که داشتند در یک نقص مشترک بودند و آن ناتوانی در برقراری ارتباط دوجانبه و معنی دار بود. نمی دانم سرنوشت این گروه از افراد چه شد، اما حضور آنها و تجربه ای که از برخورد با آنها کسب کردم به من کمک کرد تا مسیر کسب تجاربم را مشخص تر کنم. حضور در دانشگاه آلستر و عضویت در انجمن اتیسم والدین و متخصصان ایرلند شمالی برای مدت چهار سال به من کمک کرد تا تجارب لازم برای شناسایی، ارزیابی و انجام مداخلات در اختلالات طیف اتیسم را در طی دوره های آموزشی مختلف کسب کنم. در این مدت چندین بار به ایران دعوت شدم

تا دوره‌هایی مانند شناسایی علائم، روش‌های نوین ارزیابی و آموزش تیچ و پکس^۱ را در کارگاه‌های آموزشی مختلف برای متخصصان و علاقه‌مندان برگزار کنم. گوشه‌هایی از این تجارب در این کتاب منعکس شده است. جرقه اصلی این کتاب زمانی زده شد که به همراه پروفسور مک‌کانکی از شهر «دری»^۲ به سمت بلفاست برمی‌گشتیم و در ضمن یک بحث مفصل در ارتباط با شیوه‌های افزایش آگاهی از اتیسم در جامعه به اهمیت نقش وجود منابع در این جریان رسیدیم و من متوجه شدم که یکی از اصلی‌ترین راه‌های افزایش سطح آگاهی و اطلاعات در ارتباط با اتیسم، کتاب نسبتاً مفصلی است که بتواند مباحث مختلف پیرامون این اختلال را یک‌جا گردآوری کند. چارچوب این کتاب برگرفته از دوره‌ای اینترنتی بود که برای دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد در دانشگاه آلستر به کمک پروفسور مک‌کانکی تدوین شده بود. کتاب برگرفته از این دوره نسبتاً جامع در طی سه سال از جنبه‌های مختلف تغییر کرد و توسعه یافت، اطلاعات مختلفی به آن اضافه شد و بخش‌های مختلفی از آن حذف شدند. در طی این مدت به کمک پروفسور مک‌کانکی و دکتر کلی^۳ یافته‌های حاصل از پژوهش‌های خود را در قالب چندین مقاله علمی منتشر کردیم. در تعدادی از آنها یافته‌های نوینی را که در ارتباط با اختلالات طیف اتیسم به دست آورده بودیم با سایر متخصصان و علاقه‌مندان در میان گذاشتیم. در این کتاب این یافته‌ها به طور مفصل مورد بحث و بررسی قرار گرفته‌اند و بالاتر از آن تجارب شخصی من در ضمن تدریس آزمون‌های تشخیص اختلالات طیف اتیسم، ارزیابی نقش والدین در اختلالات طیف اتیسم و اتیسم و فرهنگ در دانشگاه آلستر بود که ماحصل آن در قالب فصول مختلف به بخش‌های این کتاب اضافه شد. امیدوارم محصل تجارب ما که در این کتاب گردآوری شده است مورد توجه متخصصان، دانشجویان، درمانگران و والدین قرار گیرد. در اینجا لازم است که از خانم‌ها تروسکه حسینی و فاطمه صمدی که متون اولیه و نهایی این کتاب را خواندند و پیشنهادهای با ارزشی در جهت اصلاح آنها ارایه کردند، تشکر کنم.

سیدعلی صمدی

دکتر در اختلالات رشدی و هوشی

عضو افتخاری مرکز پژوهشی ناتوانی‌های هوشی و رشدی در دانشگاه آلستر

خواننده گرامی:

نظر خود در ارتباط با این کتاب را می‌توانید با استفاده از آدرس ایمیل

samadisa@yahoo.com

با نویسندگان در میان بگذارید. از شما به خاطر وقتی که به این امر اختصاص می‌دهید متشکرم.

۱. برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد این روش‌ها به فصل ۱۵ این کتاب مراجعه کنید.